

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evsebivs || De Euangelica pr[a]eparatione

Eusebius <Caesariensis>

[Augsburg], 1522

VD16 E 4299

Quod natura non est genita Cap. viij

urn:nbn:de:hbz:466:1-34477

cetera quidem animalia nutu diuino uel a terra uel aquis prorupisse. Solus autem homo ad imaginem & similitudinem dei factus asseritur. Quare solus omnium, qui sunt in terra, rationis particeps principari ac regere leges fere artesque inuenire potest. Sola enim hominis intellectualis anima ac rationalis est; reliqua omnino mortalia ad seruendum homini facta sunt. Praeest enim uniuersis quasi dominus, atque dux homo rationis uiribus robustiora corpore domans, idcirco prudentiae, iustitiae, aliarumque uirtutum capax est, & ad caelestia seipsum extollens. Stellarum cursum orbiumque uolutiones ita quaerit, ut celestem se esse argumentum prebeat. Quod autem sibi circumiacet terrenum corpus, opus ipsum dei est de terra sumptum, & in terram reuertens. Quapropter oportet sicut pecoris cuiusdam, ita corporis hominem curam habere, alereque, colere ipsum seruum, ut ad huius uitae ministerium perutile, dominum vero in terriori, quasi dei affinem uehementius amare ac honorare, quoniam & a prima causa honoratus est. Homini igitur sic diuinitus ornato, idoneum deus largitus domiciliu fuit. Ipse autem sua sponte diuini contemptu preceptum in domiciliu mortale decidit, propterea pietate esse adhibendam censemus, & uirtuti dandam operam, ut delictum nostrum deleamus, & ad primum redeamus statum. Non enim in terris finem homini esse constitutum, sed illic unde resiliit restitutione imaginis, quam deprauauimus. Huiusmodi sunt quae de natura hominis Hebraeorum doctrina antea quam Graeci omnino essent, philosophata est. Graeci uero heri uel nudiustertius nati, nonnulla e Barbaris, multa ab Hebraeis, ut progredientes monstrabimus, furati sunt.

Quod natura non est genita.

CAPVT VIII.

Verum quoniam Hebraeorum ueritas unum creatorem omnium deum cognoscit, ipsius quoque subiectae corporibus substantiae, quam Hylen appellare solent. Innumerabiles uero tam barbari quam Graeci contra opinantur. Alii malignitatis fontem esse Hylen, nec genitam, nec corruptibilem dicentes. Alii natura sui absque qualitate figuraeque asserentes, uirtute diuina mundum ab ipsa formatum asserunt. Rationibus demonstrandum est, solam Hebraeorum opinionem non falsam esse. Vtar autem, ut soleo, non meis sed alienis. Dionysius igitur in primo aduersus Sabellium, haec de proposita questione reliquit. Non sunt absque scelere illi, qui materiam primam ad fictionem

nem

nem totius deo subiecerunt, quā dicūt cum passibilis mutabilisq; natura sit diuinitus ad generationē omniū alterari. Sed ostendant nobis unde similitudo ac dissimilitudo materiae primae ad deū est: necesse enim est si positionē sanā uolunt sustentare, superiorem quendam deo excogitare, quod nephandissimū est. Præterea cum nō genitū esse similiter de utroq; dicat, & aliud altere ab altero sit, unde id ip̄is aduenit. Nam si nō genitus deus per se est, & ip̄m nō genitum esse, ut quispiā diceret, substantia sua est, nō erit non genita Hyle. Nō enim idē est deus & Hyle. Quod si utriq; est quodcūq; est, id est deus quidem deus, materia vero prima materia, inest autē utrisq; nō genitum esse, patet aliud esse ab utroq;, & utrisq; prius atq; superius. Ad hæc causam reddi postulabimus, quāobrem cū utrumq; nō genitum sit, Deus quidem impassibilis, immutabilis, immobilis atq; actiuus est, materia vero prima e contra, passibilis, mutabilis, mobilis, om̄is alteratio nis receptiua, quo modo autē etiā apte cōueniunt: utrum ad materia primā naturā adaptauit se deus, cum ab ea mundum fabricatus est, an e contra. Sed hoc ultimū impossibile. Nō enim potest res insensibilis accommodare se ad artificē. Primū autē penitus nephandū, si quis putet sicut artificē ad materiae aptitudinē primā causam se accommodasse. Relinquit ergo, ut a dei sapiētia uaria, & ut ita dicā, multiformis forma: scilicet omniū receptiua Hyle producta sit. Multa dici possunt, sed modo nō est nobis hæc q̄stio proposita, meliores tamē sunt, qui hæc dicunt, q̄ qui innumerabiles deos alium aliud creasse cōtendunt. Hæc a Dionysio sumpta sufficiant, nunc Origenē audias. Si quis autem putat nō posse deum absq; subiecta inquit materia quicq; efficere, quoniā nec statuarius absq; lapide statuā, nec lignarius faber sine lignis, rogādus est si arbitrat̄ deum posse quicq; uelit. Eo enim pacto quo sicuti uult ad totius ornatum ineffabili uirtute absq; sapiētia qualitates non entes producit, quod om̄es, qui prouidentiam fatent̄ concedunt, substantiā quoq; quanq; uult producere potest. Mihi autē uidetur, qui hæc dicunt, fortunam quoq; deo annectere, qui nisi materiam primam forte reperisset, non esset auctor, nec pater, nec creator & dominus uniuersi. Præterea unde factum est, ut sufficiens ad uniuersa fingenda, nec superfluous aut deficiens materia subiecta sit, sequitur enim necessario a prouidentia

quadam deo superiore, ne scilicet ars dei perderetur si non haberet materiã artificij susceptibilem, deo materiã esse subiectã. Vnde autem omnium quæ deus uult recaptiua materiã esset, nisi eã deus talem qualem uoluit produxisset. Sed nõ genitam esse materiã supponentes sic aduersus eos insurgemus. Si nulla prouident a deo materiã nõ subiecit, quæ tamen ei subiecta est, quasi per prouidentia esset subiecta, quid præstantius factum est quã ea quæ casu fiunt? Quod si non est a deo producta materiã, cur mundum ab eo formatum dicunt, an quia tantam mundi fabricam nisi a sapientissimo artifice nõ potuisse fieri credunt? Sed materiã quoque tantã atque talem, ut corporalium rerum formas omnes possit suscipere, non nisi ab omnipotente, sapienteq; artifice fuisse credendum. Cum autem obijciant, neminem posse artificem absq; materiã quicquã facere, sciant se multo dissimilia dicere. Prouidentia enim semper hominum artibus materiã subijcit. Hæc aduersus illos dicta sufficiant, qui quoniam inuisibilis terra informisq; dicitur, idcirco materiã primam non genitam existimarunt. Hæc Origenes. Phyllo autem Iudæus de hac quæstione sic scripsit. De quantitate autem substantiæ utrum facta sit, dicendum est ad formationem uniuersi tantam materiã deum creasse, ut nec superflueret, nec deficeret: absurdum enim est, hunc uel illum artificem diligentissime de quantitate materiæ sufficientis præcipue in præciosa materiã prouidere, deum uero qui numeros & mensuram omnium nouit, minime de hoc prouidisse. Ausim igitur exclamare, nec pluri, nec pauciori materiã ad creationem mundi opus fuisse. Non enim integer ex omnibus partibus mundus esset, si non a sufficienti materiã esset formatus. Sed cum prudentis proprium artificis sit anteaquã incepit sufficientiam materiæ prospicere, homo quidem mortalis errare potest, ut nonnunquam deficienti materiæ addita menta quærat, nonnunquam ablationem a superfluente. Deus uero cui nihil deest, quicquid omnia potest, ad unguem sufficientem produxit Hylen. Sed qui cauillari uolunt, argumenta multiplicant, qui uero philosophari ueritate rerum contenti sunt. Hæc etiam Phyllo. Maximo uero insigni apud christianos uiro liber quidam de materiã scriptus est, unde nonnulla mihi sumenda esse uideo ad exquisitam quæstionis decisionem. Credo inquit te quoque ipsum uidere,

duo

duo non genita simul esse non posse, quamuis illud addidisti, alterum ex duobus necessarium uideri, aut separatum esse deum a materia, aut coniunctum. Si igitur coniunctum esse quidam uoluerit dicere, unum non genitum dicet. Nam si cōiuncta simul sunt duo, non genita esse non possunt. Sed sicut cōsequenter dicimus, unam rem genitam hominem esse multis partibus constitutum, sic necesse est, si non est separatus a materia deus, unum non genitum dicere. Sin uero separatum quis dicet, necesse erit aliquod inter eos esse discrimen, quo dissiparentur, Non enim potest aliud ab alio distare, nisi tertium quoddam sit, quo distare dicuntur. Istud autem ulterius progreditur. Nam si tria dabuntur ingentia, similiter de ipsis quæram, & si coniuncta quis dicet, superiorem referam rationem. Sin uero separata, quartum necessario introducet, quæ separatio efficitur. Sed illud forsitan quispiam cogitabit, nec separatum esse deum a materia, nec rursus coniunctum, sed esse in materia uelut in loco, & materiam in deo tãquam continens. Erit ergo a materia circumscriptus deus, cumque ipsa in stabilitate sua huc atque illuc feratur, ipse quoque mutabilis erit. Præterea si materia informis fuit, ornata uero formis, ad melius a deo mutata, deus quoque erit in re, locoque informi. Ad hæc interrogandum est, utrum deus replebat materiam, an in parte aliqua materiae fuit: nam si in parte fuit minor multo quam materia est, si totam replebat, quomodo eam transmutando formauit: necesse enim est aut contractum illud formasse, quod sui contractione uacuum fuit relictum, aut se quoque ipsum una cum materia transformasse. Quod si materiam esse in deo quispiam dicat, Similiter quærendum est, utrum quasi separata, ut uolucres in aere, an ut in loco, Si enim separatam, ut uolucres in aere dixerit, partibus ergo deus, immo re ipsa scissus, scindi enim dissepararique necesse est ad receptionem aliorum. Sin uero, ut in loco cum deformis materia per se sit, nec a prauitate aliena erit, deus deformitatis & prauitatis locus, quod cogitare nephãdissimum est. Ita cum Hylen ingentiam putes ne malorum causa deus esse uideatur, malignitatis receptaculum deum dicere cogaris.

Quod materia non est causa malorum.

CAPVT IX.

Si ergo